

ЈП „ВОЈВОДИНАШУМЕ“ ПЕТРОВАРАДИН
Огранак предузећа ШГ „Банат“ Панчево
тел/факс: +38113/342-899 / +38113/353-585 ;
ул. Максима Горког бр. 24, 26000 Панчево
ПИБ: 101636567; МАТ.БР.: 08762198;
ЕПЦДВ:132716493

Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“
Програм управљања
за 2026. годину

Панчево, октобар 2025.

I УВОД

Програм управљања Специјалним резерватом природе „Делиблатска пешчара“ за 2026. годину израђен је на основу Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр. и 14/2016), а у вези са Уредбом о заштити СРП „Делиблатска пешчара“ („Сл. гласник РС“ бр. 3/02 и 81/08) и Плана управљања СРП „Делиблатска пешчара“ за 2021. - 2030. годину (Сагласност Министарства животне средине бр.: 353-02-2264/2020-04 од 19.04 2021. године) и Решења о условима заштите природе за Програм управљања Резерватом за 2025. годину (бр. 003414179 2025 14850 004 001 501 100 од 27.08. 2025. године), које је издало Министарство заштите животне средине.

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Општи циљеви су пројектовани Планом управљања СРП „Делиблатска пешчара“ за 2021.-2030. годину, а њихово остварење извршиће се планираним мерама и активностима наведеним у овом Програму управљања за 2026. годину.

Заштита угрожених врста и станишта, очување комплекса посебне заштите, унапређење подручја посебне заштите и одрживо коришћење шумских и водених ресурса реализоваће се у оквиру: научно-истраживачке, васпитно-образовне, културне и информативно-пропагандне делатности.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА, УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

3.1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

Мере и активности које ће се спроводити Програмом управљања Специјалним резерватом природе „Делиблатска пешчара“ за 2026. годину обухватају: израду документације, обележавање, опште мере заштите, посебне мере заштите, заштиту екосистемског биодиверзитета, заштиту специјског биодиверзитета, друге мере заштите, уређење заштићеног подручја, одрживи туризам и промоција заштићеног подручја. Све планиране активности овим Програмом управљања усклађене су са специфичностима простора Резервата који припада Еколошки значајном подручју „Делиблатска пешчара“ еколошке мреже Републике Србије, док део Резервата (Лабудово окно) има статус Рамсарског подручја. У том смислу, овај Програм је уједно и Програм управљања делом Еколошке мреже и Рамсарским подручјем.

3.1.1. Чување подручја

Чување и заштита СРП „Делиблатска пешчара“ спроводи се активностима чувара заштићеног подручја, који су под координацијом шефа службе планирања газдовања шумама и самосталног референта за ЗП и животну средину у ШГ „Банат“, као и

референта за ЗП и животну средину у ШУ Банатски Карловац и Ковин. Шеф ШУ Банатски Карловац и Ковин (као руководиоци чуварске службе) непосредно руководе пословима. На подручју Резервата укупно има 10 чувара природе (7 у ШУ Банатски Карловац и 3 у ШУ Ковин). ШУ Банатски Карловац је пре месец дана имала 9 чувара ЗП, али је пре месец дана од писања овог Програма један чувар преминуо, док је један чувар почетком године отишао у пензију, тако да тој управи тренутно недостају два чувара. Такође, један чувар, из здравствених разлога још није полагао стручни испит. Број чувара ЗП у односу на актуелну површину Резервата усаглашен је са важећим законским прописима јер имамо сагласност Министарства да можемо да имамо једног чувара на 5.000 ha, али ћемо се ипак потрудити да запослимо још 2 чувара како би чуварски рејон био 3.000 ha .

А.1.1. Бруто зараде чувара		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач (сопствена средства)
Управљач:	18.850.123,22дин.	

Повећање капацитета чувара ЗП спровешће се организовањем предавања и обука, током програмске године, првенствено о мониторингу и активном спровођењу Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби у Резервату.

Планира се набавка једног теренског возила за потребе чуварске службе. У последњих 10 година није набављано возило за потребе чуварске службе .

А.1.3. Набавке средстава за рад (возило)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
Управљач:	440.000,00 дин.	
МЗЖС:	2.200.000,00 дин.	

3.1.2. Рад стручне службе

Службу чине самостални стручни сарадник за заштићена подручја и животну средину у дирекцији предузећа, а у шумском газдинству „Банат“ у оквиру службе планирања газдовања шумама, шеф службе, самостални референт за заштићена подручја и животну средину. У ШУ Банатски Карловац и Ковин, на чијој територији се налази и СРП „Делиблатска пешчара“ запошљава по једног референта који брине о том заштићеном подручју. Активности стручне службе, дефинисана су Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја (члан 3.) и детаљно су описана у систематизацији радних места ШГ „Банат“ Панчево.

Стручне службе обезбедиће активно учешће представника Управљача у припреми и изради ревизије Студије заштите за СРП "Делиблатска пешчара" у 2026. години.

Мере и активности које ће спроводити Управљач у ЗП биће усклађена са Решењем о условима заштите природе од Министарства за заштиту животне средине. За активности и радове других заинтересованих корисника Резервата, Управљач (ЈП „Воводинашуме“ Петроварадин и/или ШГ „Банат“ Панчево) ће на основу претходно поднетих молби, захтева или обавештења одлучивати о издавању Сагласности, након које је неопходно и прибављање Решења о условима заштите природе које издаје Министарство за заштиту животне средине. Сви радови који су планирани на подручју Резервата морају се изводити у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби и осталим актима које доноси Управљач.

А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања ЗП и мат. трошкови рада		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач (сопствена средства)
Управљач:	6.976.180,54 дин.	

3.1.3. Обележавање заштићеног подручја

Обележавање граница ЗП у 2026. години извршиће се постављањем табли за обележавање Резервата, крај путева који пресецају границу Резервата, као и замена свих инфо-табли које су избледеле и не виде се на свим локалитетима: Лабудово окно, Хероња, Путниково, Корн, Долина, Црни врх и др. Набавка табли обезбедиће се финансирањем од стране Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.

А.2.2.Обележавање заштићеног подручја (Табле за обележавање)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
ПСУЗЖС:	100.000,00 дин.	

3.1.4. Одржавање реда и чистоће

У 2026. години значајан акценат биће на евидентирању и санирању дивљих депонија и решавању евентуалне бесправне градње у Резервату, пратиће се негативни утицаји на животну средину и спречавати њихово ширење ка унутрашњости заштићеног подручја. Појава повремених мањих дивљих депонија је континуирана појава, која је примећена крај путева у близини викенд насеља: Палфи колонија, Слатина (Лабудово окно) и Девојачки бунар, као и са обала Дунава, са акцентом на приобалне делове

локалитета Стеванова равница, Лабудовог окна, баре Ђурице и Дубовачког рита. Управљање отпадом вршиће се периодично (евидентирање, чишћење, транспорт отпада ван Резервата на званичне сеоске депоније, набавку потрошног материјала (вреће), заштитне опреме (рукавице, маске и др.) и ручног алата обезбедиће Управљач.

А.2.3. Управљање отпадом		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач (сопствена средства)
Управљач:	200.000,00 дин.	

3.1.5. Праћење стања и природних вредности

Током 2026. године (са најмање једним обиласком терена седмично) сваки чувар ЗП ће на подручју задуженог реона вршити мониторинг (праћење стања природних вредности и људских активности). Посебан осврт је на најважнијим строго заштићеним врстама биљака: (банатски божур, степски божур, шерпет, бадемић, пешчарско смиље, клека, панчићев пелен, бели локвањ и жути локвањ) и животиња: (црна рода, орао белорепан, орао крсташ, степски соко, лабуд, текуница, видра, степски скочимиш, слепо куче, степски твор, вук, пустињски мрав, мрављи лав, и др.). Управљач ће финансирати ове активности чувара ЗП на целокупној површини Резервата.

Мониторинг строго заштићених врста птица грабљивица (орао крсташ и степски соко, орао белорепан) и модроврана извршиће најбољи понуђач у процесу јавне набавке.

Финансијска средства се потражују од надлежног Министарства за заштиту животне средине.

Г.1. Мониторинг орнитофауне		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	150.000,00 дин.	

Одржавање постојеће популације банатског божура (*Paeonia officinalis subsp. banatica*) на Фламунди вршиће се кроз редовно чишћење агресивног жбуња и зељасте вегетације, чиме се уклања конкуренција и просветљава станиште. Ову активност ће извршити управљач и стручњаци ПЗЗП из Новог Сада.

Мониторинг птица селица (осматрање и бројање током зимске миграције, прстеновање у току лета и пребројавање за међународни зимски цензус птица (IWC) вршиће чланови ДЗППС.

Управљач ће традиционално пружити подршку акцијама Друштва, и другим научним и стручним институцијама и организацијама, током реализације праћења стања и научног мониторинга: сопственом стручном пратњом, логистиком превоза, обезбеђењем исхране и смештаја и др.

Мониторинг угрожених биљних врста на подручју СРП „Делиблатска пешчара“ доприноси дугорочној заштити биодиверзитета и очувању стабилности екосистема. Дугорочно праћење и заштита популација коцкавице, сасе и шерпета представља темељ очувања угрожених врста и биодиверзитета. Ове врсте се налазе у Црвеној књизи Србије и планира се даље њихово праћење.

Г.1. Мониторинг популација коцкавице, сасе и шерпета		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	500.000,00 дин.	

Мониторинг ће обухватити процену броја јединки, стања станишта и утицаја фактора угрожености на ове врсте. Резултати ће допринети бољем разумевању динамике популације и ефикаснијем планирању мера заштите за дужи временски рок.

Финансијска средства се потражују од надлежног Министарства за заштиту животне средине.

3.1.6. Заштита екосистемског биодиверзитета (активне мере заштите)

Праћењем стања пашњачких површина, локалитета Корн, које су настале рекултивацијом жбунастих формација, утврђено је знатно повећање присуства едификатора заједница степског типа вегетације (степски божур, гороцвет, ковиље и др.) и птица грабљивица (орао крсташ, орао белорепан и степски соко) на хранилишту Орловац. Заштита екосистемског биодиверзитета овог подручја наставиће се спровођењем планираних активности на рекултивацији (санација и ревитализација) степских станишта по ставовима важећег Решења ПЗЗП . Планирана су средства од МЗЖС и управљача.

Г.3.2. Рекултивација степских станишта (Корн одржавање)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач (сопствена средства)
Управљач:	200.000,00 дин.	
МЗЖС:	100.000,00 дин.	

Активности везане за одржавање травних станишта кошењем реализоваће се уз помоћ трећих лица, под контролом Управљача, у оквиру ГЈ „Делиблатски песак - Карловачке шуме“ и у ГЈ „Делиблатски песак – Корн“.

На ободним травним површинама у СРП „Делиблатска пешчара“ кошење ливада могу вршити трећа лица, након усклађења интереса са трећим лицима која намеравају да на истим површинама врше испашу, уз сагласност Управљача.

Ревитализацију (санацију) травних површина испашом (спровођењем традиционалног сточарства), вршиће трећа лица, под контролом Управљача, у оквиру ГЈ „Делиблатски песак - Карловачке шуме“ и у ГЈ „Делиблатски песак – Корн.

Рекултивацијом, ревитализацијом и контролисаном испашом травних површина у Резервату истовремено се врши сузбијање опасних инвазивних и агресивних биљних врста: циганско перје (*Asclepias syriaca*), глог (*Crataegus monogyna*), кисело дрво (*Ailanthus altissima*), багремац (*Amorpha fruticosa*), копривић (*Celtis* spp.), дафина (*Elaeagnus angustifolia*), пенсилванијски јасен (*Fraxinus pennsylvanica*), трновац (*Gleditsia triacanthos*), жива ограда (*Lycium barbarum*), петолисни бршљан (*Parthenocissus quinquefolia*), касна сремза (*Prunus serotina*), златни штап (*Soligodo gigantea aggr.*), фалоп (*Fallopia* sp.), јасенолисни јавор (*Acer negundo*), док се багрем (*Robinia pseudoacacia*) и сибирски брест (*Ulmus pumila*) уклања само на актуелним пашњацима, који се по потреби могу одржавати и периодичним тарупирањем.

Уклањање инвазивних врста вршиће се на 3 локације.

1. **Загајичка брда** – уклањање киселог дрвета у шумама храста виргилијане;
2. **Корн** - Уклањање жбунасте вегетације глога (*Crataegus monogyna* L.) на степским стаништима на локалитету Корн у СРП „Делиблатска пешчара“, комбинованом методом (ручно-механичка) на површини од око 8,00 ha.;
3. **У целом Резервату** на локалитетима дефинисаним у Пројекту „Мониторинг ширења инвазивне врсте *Asclepias syriaca* L. (циганско перје) на подручју „ниског песка“ Делиблатске пешчаре“ вршиће се уклањање коровске биљке *Asclepias syriaca* L., (свиленица, дивљи дуван или циганско перје)

Г.3.3. Рекултивација степских станишта (уклањање инвазивних врста)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач, изабрани понуђач у процесу ЈН
Управљач:	300.000,00 дин.	
МЗЖС:	1.500.000,00 дин.	

3.1.7. Заштита специјског биодиверзитета (активне мере заштите)

Заштита специјског биодиверзитета, строго заштићених и заштићених врста флоре и фауне у Резервату планирана је на 200 ha, а нарочито на локалитетима Корн и Загајичка брда. Спроводиће се активности на одржавању и унапређивању рада

хранилишта за птице грабљивице и друге некрофаге врсте на Корну, редовним одржавањем оgrade хранилишта кроз уклањање ниског растиња са спољашње стране оgrade, која пробија и издиже лежећу жичану ограду, одржавањем улазне капије и њено редовно закључавање, правовремено откривање и затварање евентуалних тунела/ходника које могу испод оgrade ископати лисице, шакали и пси ради уласка на хранилиште, подизањем висине оgrade на местима где се утврди прескакање дивљих и домаћих животиња. На очишћеном платоу где се одлаже храна за птице, као и уз жичану ограду уклањати агресивну и инвазивну вегетацију унутар хранилишта како би се птицама обезбедила прегледност простора и лакше слетање и узлетање.

Одржавање видео надзора хранилишта у функционалном стању омогућавајући увид од старне управљача, Завода и инспекције путем интернета на дешавања на хранилишту у реалном времену. Перманентно обезбеђивање довољне количине хране на хранилишту у „зимском“ и „летњем“ периоду. Храна ће се транспортовати на безбедан начин, коришћењем трасираног приступног пута и у складу са ветеринарским прописима.

Г.2. Реинтродукција, реколонизација (Одржавање хранилишта за птице грабљивице)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач (сопствена средства и ресурси)
Управљач:	200.000,00 дин.	

3.2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

На ободним деловима Резервата у близини токова река Караш и Дунав, током XX века, археолошким истраживањима пронађени су материјални остаци култура од млађег каменог до савременог доба. Предмети са ових налазишта се највећим делом налазе у музејима у Вршцу и Белој Цркви. Најпознатији артефакт су Дупљајска колица, која се чувају у Народном музеју у Београду, док се остаци костура мамута налазе у збирци ПЗЗП у Новом Саду. Абразијом Дунава на обали Пешчаре повремено се појављују предмети из различитих доба, те су чувари овога дела ЗП активно укључени у њихову заштиту, спречавањем илегалних радњи, док су стручне службе Управљача у обавези да о налазима обавештавају надлежне институције.

Из Другог светског рата у Резервату на локалитету Чардак остала је Партизанска база и стратиште Јевреја. Ови објекти су одржавани у складу са некадашњим политичким приликама и могућностима надлежних институција. Споменик стрељаним Јеврејима обновљен је и уређен 2018. године.

У излетишту Девојачки бунар 2007. саграђена је црква брвнара Св. Великомученице Марине, а на Леанци 2008. године црква Св. Василија Острошког. Чување ових објеката, који се налазе на парцелама у близини границе Резервата, спроводиће и чуварска служба ЗП, праћењем стања и људских активности у њиховој непосредној близини.

Управљач ће у планском периоду спроводити мере и активности на одржавању приступних путева, постављању информативних табли и учествовати у оспособљавању заинтересованих туристичких водича, у домену управљања културно-историјским вредностима која се налазе у Резервату и у његовом непосредном окружењу.

3.3. Управљање природним ресурсима

3.3.1. Задаци и активности на заштити и управљању шумама

Шумарство је основна делатност предузећа које је истовремено и управљач ЗП. Радови се обављају на економском принципу одрживог коришћења шума у границама Резервата. У радовима коришћења и обнове шума важна је њихова заштита, као јединственог екосистема, тако да се управљање шумама спроводи по дугорочним плановима газдовања, који се реализују кроз годишње планове спровођењем планираних активности. Сече обнове и заштите, које се међусобно разликују од типа састојина, старости стабала и економских показатеља, као и конверзија шумских састојина, а све у циљу стварања будућих стабилних одрживих шумских екосистема. Одржавање и унапређивање стања шума извршиће се заменом засада алохтоних врста са аутохтоном, кроз процес конверзије шума, где је то могуће.

Сакупљањем семена жира један део ће се пошумити ове године сетвом жира, а један део ће бити посађен у расаднику ради производње садница за даља пошумљавања у Резервату. Пошумљавање ће се вршити на површинама на којима је планирано пошумљавање бором, али ће се зајено са бором пошумљавати аутохтоном врстом храста виргилијане или храста лужњака у зависности од локалитета, оснодно станишних услова.

Е.2. Пошумљавање		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Управљач, изабрани понуђач у процесу ЈН
Управљач:	300.000,00 дин.	
Општина Ковин:	2.500.000,00 дин.	

3.3.2. Задаци и активности на заштити и управљању ловном и риболовном фауном

Ловном основом за ловиште „Делиблатска пешчара“ за 2024-2033 годину и Програмом управљања рибарским подручјем „Лабудово окно“ одређени су задаци и активности на заштити и управљању ловном, односно риболовном фауном.

Служба ловства и рибарства у циљу одржавања фонда ловне дивљачи обезбеђује зимску прехрану, гради и одржава хранилишта, појилишта и ограде, обезбеђује ветеринарску и санитарну контролу, врши порибљавање, спашавање рибљег фонда и спроводи активности којима спречава угрожавање територије и биодиверзитета ловишта на подручју Резервата. Планиране активности спровode се по годишњим плановима за ловство и рибарство. Управљач, који је уједно и корисник ловишта и рибарског подручја, финансира и реализује послове из ових области.

Чувари ЗП у сарадњи са службом ловства и рибарства спроводиће мере на сузбијању криволова и рибокрађе и обезбеђивање мира за строго заштићене дивље врсте које бораве током миграције и зимовања, на делу Резервата који захвата приобаље и реку Дунав и рамсарско влажно подручје Лабудово окно.

3.3.3. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Одржавање баре и појилишта, пре свега повременим продубљивањем и измуљивањем, уз обезбеђивање довољних количина воде у сушним периодима, са акцентом на део Резервата удаљен од Дунава (Чардак, Фламунда, Корн....).

3.3.4. Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

С обзиром да је пољопривредно земљиште дато на управљање Републици, односно локалној самоуправи, они и дају то земљиште (травне површине) у закуп чијим кошењем се обезбеђује зимска прехрана стоке (овце, говеда, козе и коњи) индивидуалних пољопривредника који се баве екстензивним узгојем стоке погонском испашом на око 800 ha, и на тај начин се доприноси очувању степских станишта. Обавеза управљача је да спроводи услове Министарства заштите животне средине која су обавезна пољопривредницима који су добили површине за кошење.

3.3.5. Активности на заштити и коришћењу споредних шумских производа и др.

Сакупљање, откуп, прерада или пласман лековитог биља са територије Резервата врше појединци или правна лица уз претходно добијену дозволу надлежног Министарства.

Поред лековитог биља у последње време се јављају и сакупљачи гљива тартуфа. С обзиром да је сакупљање тартуфа забрањено у ЗП појачаћемо надзор, пријавама и казеном политиком спречити или бар смањити ту врсту преступа.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Научно-истраживачки рад

Научно-истраживачке активности, које су започете и реализоване по посебним вишегодишњим истраживачким пројектима, планиране су да се наставе и у 2026. години.

Наставак пројекта: **Очување ендемске врсте *Rindera umbellata* (шерпет) у Делиблатској пешчари**

Овим би се у I фази реализовао пројекат „Мониторинг ендемске врсте шерпет (*Rindera umbellata*)“. Фокус је на очувању ендемске врсте *Rindera umbellata* (шерпет) у Делиблатској пешчари савременим методама „in vitro“ култура и трансплантација у природна станишта у циљу очувања биодиверзитета.

У СРП „Делиблатска пешчара“ спровеле би се активности за очување и обнављање популације *Rindera umbellata* (шерпет) коришћењем савремених техника размножавања и трансплантације. Поред сакупљања семена и узгоја садница у контролисаним условима, предвиђена је и примена технологије културе ткива ради масовне производње генетски здравих јединки. Добијене саднице биће пресађене на деградиране локалитете, чиме се доприноси обнови природне вегетације и очувања локалног биодиверзитета.

Пројекат има дугорочан карактер и представља део шире стратегије заштите степско-шумског екосистема и угрожених биљних врста у овом подручју.

Финансијска средства се потражују од надлежног Министарства за заштиту животне средине.

Г.2. Очување врста <i>Rindera umbellata</i> (шерпет) у Делиблатској пешчари		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	1.000.000,00 дин.	

Наставак пројекта: **Фитоценолошко истраживање аутохтоних врста рода *Quercus L.* у СРП „Делиблатска пешчара“**

Врсте рода *Quercus L.* представљају аутохтону врсту дрвећа која се на подручју СРП „Делиблатска пешчара“ јавља у јако малом проценту (1,42%) у односу на укупно обраслу површину шумским дрвећем. Овај пројекат је наставак (II фаза) пројекта „Ревитализација „In situ“ аутохтоних врста рода *Quercus L.* у СРП „Делиблатска пешчара““

Циљ пројекта је фитоценолошко дефинисање постојећих остатака састојина, група или појединачних стабала храстова на целом подручју Делиблатске пешчаре како би се иста таква станишта пронашла на другим деловима Пешчаре на којима нема храста, а који би се вештачки унели било садњом садница или сетовом семена.

Финансијска средства се потражују од надлежног Министарства за заштиту животне средине.

Г.2. Фитоценолошко истраживање аутохтоних врста рода <i>Quercus L.</i> у СРП „Делиблатска пешчара“		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	700.000,00 дин.	

Израда пројекта: „Елаборат о оцени конзервационог статуса влажних станишта на подручју "ниског песка" СРП "Делиблатска пешчара"“

Овај пројекат подразумева да се изврши свеохватна процена тренутног стања влажних станишта у зони ниског песка Резервата с апосебним фокусом на потенцијалне деградиране локалитете, баре Зафир, Константинова, Слана и Стеванова развница). Пројекат има за циљ да идентификује конзервациони статус 4 баре као и да предложи мере ревитализације које би им омогућиле успостављање природне функције ових станишта. Активност је планирана да се финансира из средстава Министарства заштите животне средине.

Г.2. Елаборат о оцени конзервационог статуса влажних станишта на подручју "ниског песка" СРП "Делиблатска пешчара"		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	700.000,00 дин.	

Израда пројекта: **Врста рода *Sicista subtilis* (степски скочимиш): мапирање локалитета, заштита станишта и мониторинг врста**

Строго заштићена, ретка и уско специјализована врста степски скочимиш *Sicista trizona* је у Србији познат са свега неколико локалитета у степским и шумо-степским пределима Делиблатске пешчаре у јужном Банату. Покушаји регистрација јединки ове врсте на њиховим познатим налазиштима вршени су повремено од 2004. до и 2024. године, када и поред примене неселективне методе хватања није нађена ни једна јединка. С друге стране, специфични станишни захтеви ове врсте (степски предели са средње високом травном вегетацијом која је изложена умереној испаше стоке) указују на

могућност природне модификације степских станишта услед процеса сукцесије, иако се у ширем смислу то може сматрати за последицу антропогеног утицаја. Нова подробнија истраживање степских и шумо-степских фрагмената станишта у Делиблатској пешчари пружили би могућност коначног утврђивања егзистирања ове изоловане популације. Недавно добијени подаци из суседне Републике Мађарске говоре о потреби и значају успостављања пројекта мониторинга ове врсте у Србији ради примене савремених интегративних метода заштите и очувања врсте, као и регенерације и оптимизације њених станишта.

Циљ пројекта је утврђивање популационог статуса степског скочимиша *Sicista trizona* на његовим познатим налазиштима у Делиблатској пешчари и проналажење нових. Утврђивање оптималних услова станишта, картирање станишта и актуелног ареала и процена фактора и степена угрожености. Активност је планирана да се финансира из средстава Министарства заштите животне средине.

Г.2. Врста рода <i>Sicista subtilis</i> (степски скочимиш): мапирање локалитета, заштита станишта и мониторинг врста		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	250.000,00 дин.	

Образовни рад

Образовни рад спроводиће се у Школско-рекреативном центру „Чардак“ са децом предшколског и школског узраста. Групе школске деце током једнодневних екскурзија у пратњи стручних водича или чувара ЗП обилазиће шири потез локалитета Чардак, по обележеним планинарским стазама, које су опремљене информативним таблама еколошке садржине. Због санитарно ограничених могућности смештајних капацитета, није могуће планирати вишедневни боравак корисника у ШРЦ „Чардак“. Едукативни центар „Чардак“ намењен је за образовни рад са студентима и специјализацију стручњака биолошких профила.

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

5.1. Мере и услови

У планској 2026. години све активности Управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурном планирању, уређењу и изградњи инфраструктуре и санацији подручја биће усаглашено са важећим Просторним планом посебне намене за СРП "Делиблатска пешчара" из 2006. године као и са исходованим условима заштите природе.

5.2. Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја итд.

Инфраструктурно планирање и уређење простора првенствено се односи на одржавање путних праваца, у оквиру коришћења шума као основне делатности корисника и управљача, чишћењем противпожарних просека и путева. За 2026. годину планирано је:

- Замена оштећених или уграђених делова свих мобилијара (клубе, столови, надстрешнице) на подручју СРП „Делиблатска пешчара“;
- Замена свих дасака на столовима на локалитету Чардак;
- Израда нове теретане на отвореном на Чардаку;
- Поправка видиковца за посматрање птица на локалитету Корн;
- Израда дрвене оgrade око лугарнице Рошијана.

Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање новог мобилијара)		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
МЗЖС:	300.000,00 дин.	
Министарство туризма	1.500.000,00 дин.	

- Одржавање 10 km пешачких стаза, на локалитету Загајичка брда.

Д.2. Одржавање пешачких стаза на Загајичким брдима		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
ПСУЗЖС:	200.000,00 дин.	

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

6.1. Мере и услови

Промоцију Резервата, презентације прилагођене интересним групама корисника вршиће сертификовани водичи Управљача. Приказиваће се видео, фото и природњачки материјали у сали ШРЦ „Чардак“, док ће се на терену, у интерактивном односу са посетиоцима, вршити упознавање са флором и фауном Резервата. На ширем подручју локалитета Чардак налазе се обележене едукативне пешачке планинарске стазе које су

опремљене информативним таблама и мобилијаром. Активности у оквиру којих ће се обављати еколошка едукација су: радионице, такмичења и екокампови у сарадњи Управљача са еколошким НВО, планинарским и спортским друштвима са подручја јужног Баната, Београда и Новог Сада.

6.2. Задаци на развоју културно-образовних и информативно-пропагандних активности

У циљу развоја културно-образовних и информативно-пропагандних функција током 2026. године, Управљач СРП "Делиблатска пешчара", спроводиће активности упућене посетиоцима и медијима. У циљу повећања колективне свести о значају заштите природе вршиће се презентације (природних и створених вредности Резервата) на јавним промоцијама сајмова: Београдски сајам туризма, Новосадско пролеће, ЛОРИСТ Нови Сад, Сајам авантуре у Панчеву и др. Планира се пригодно обележавање међународно значајних датума: Дана заштите природе, Дан Дунава, Дан заштите животне средине, Дан шума и др.

Промоција СРП "Делиблатска пешчара" у 2026. години планира се путем:

- Образовног рада (обуке, радионице, семинари) у Едукативном центру „Чардак“, на едукативним планинарским стазама као и на едукативним пунктовима широм Резервата;
- Унапређења опште културе боравком у природи (организовањем кампова планинара, извиђача и волонтера), непосредним сагледавањем живог света (акције посматрача птица) и обиласком Резервата, историјских локалитета и споменика (за групе излетника);

Дистрибуција, штампаног промотивног материјала (проспеката) у тиражу од 700 комада вршиће се на јавним скуповима, манифестацијама и сајмовима. Израда промо-материјала који се ставља у даљу продају (публикације о Резервату и карте планинарских стаза Чардак) планирана је у тиражу од 700 комада. Поред тога, планира се и израда флајера у тиражу од 700 комада, о археолошкој, културној и историјској баштини Резервата у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе из Панчева. За ове потребе планирана су средства Управљача и Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.

Б.4. Штампање материјала намењеног посетиоцима		Извршилац посла
Финансирање	Планирана средства	Изабрани понуђач у процесу ЈН
Управљач:	100.000,00 дин.	
ПСУЗЖС:	100.000,00 дин.	

Продуцентским кућама заинтересованим за снимање филмова и спотова на подручју Резервата у планском периоду понудиће се атрактивне локације и објекти који су саобраћајно приступачни и/или инфраструктурно опремљени. Препорука филмским кућама је да у завршној шпици буде наведено да је снимање обављено у СРП "Делиблатска пешчара". Емитовањем филмова, путем јавног сервиса, посредно ће се указивати на разноликост природе Резервата и обратити пажњу гледалаца на ово заштићено подручје.

На основу досадашњег развоја туристичке понуде, успешно организованих традиционалних манифестација и промотивних активности у претходном периоду очекује се повећање броја посетилаца у Резервату током 2026. године.

6.3. Задаци и активности на развоју одрживог туризма

„Војводинашуме-турист“, као огранак ЈП „Војводинашуме“, омогућује ефикасније и оперативније уговарање посета и промоција СРП „Делиблатска пешчара“, као једном од заштићених подручја којима предузеће управља.

У 2026. години планира се да број посетилаца буде усклађен са расположивим капацитетима. У школско-рекреативном центру „Чардак“ број пансиона је значајно смањен у односу на просек у претходном периоду, али се очекује повећање броја особа током једнодневних екскурзија.

Одрживост туризма спроводиће се активностима контроле посетилаца на улазним капијама и њиховом просторном и временском распореду у Резервату. Чуvari ЗП ће вршити контролу унутрашњег реда како би биле спречене радње које могу угрожити природне и створене вредности Резервата. Организација прихвата посетилаца за вишедневни боравак (уз претходну резервацију) је у Школско-рекреативном центру „Чардак“, док се једнодневне екскурзије прихватају у Едукативном центру „Чардак“ или на другим улазним капијама у Резерват, по захтеву посетилаца и воде по обележеним планинарским стазама које су инфраструктурно опремљене, сходно намени коју имају.

6.3.1. Смернице за развој одрживог туризма

Залагање за промену свести посетилаца у односу према Резервату и његовом окружењу, спроводи се у циљу неопходности заштите природе, како би се сачувале строго заштићене врсте и њихова станишта, као и одрживост коришћења природних ресурса кроз газдовање на економској основи. Спроводи се на следећи начин:

- ✓ Успостављањем интерактивног приступа са посетиоцима, организованошћу чуварске службе ЗП и обуком водича;
- ✓ Повећањем стручних капацитета угоститељских радника уз савремено опремање туристичких објеката;

- ✓ Допуном актуелне туристичке понуде: укључењем локалног становништва, промоцијом аутентичних локалних пољопривредних и занатских производа и организацијом масовних манифестација на подручју Резервата.

6.3.2 План деловања за заштићено подручје у функцији развоја одрживог туризма и др.

Повећање контроле пријављених посетилаца у 2026. години вршиће се наплатом улазница за обилазак Резервата у ШРЦ „Чардак“ или по претходној резервацији организованих група, провером уплате на наменском рачуну ШГ „Банат“. Спорадичне ненајављене посетиоце чувари ЗП контролисаће и наплаћивати улазнице у ЗП на лицу места.

Претходно најављене групе су под контролом запослених у ШРЦ „Чардак“. Кретање организованих група посетилаца по Резервату врши се у пратњи водича. Планинарске туре обилазе Резерват по обележеним планинарским стазама, под вођством сопственог регистрованог водича и/или у пратњи чувара ЗП. Резерват могу обилазити и туристи под вођством регистрованог водича агенције која их доводи, уз претходну сагласност Управљача. Ловни туризам је посебно организован, а лов се врши у пратњи ловочувара.

VII САРАДЊА

7.1. Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Сарадња са корисницима простора Резервата који врше рекултивацију: санацију и ревитализацију степских заједница (уклањањем жбунасте вегетације), планирана је и током 2026. године. Посебна пажња обратиће се на кориснике споредних шумских производа, углавном лековитог биља, због досадашње проблематичне сарадње у овој области (прекорачења законских прописа). Испаша у ЗП, планирана у циљу очувања природних вредности степских станишта, свакако представља и економску ставку локалних сточара. Контрола њихове делатности је усмерена на спречавање деградације вегетације у околини торова, као и на начин одржавања целокупне површине пашњака.

У склопу манифестација и промотивних активности Управљача са локалним становништвом партнерство ће се остваривати у циљу очувања културне баштине народног стваралаштва и традиционалних обичаја. Заједнички наступи на сајмовима (ЛОРИСТ) и туристичким манифестацијама у земљи (Винаријада и Штрудлијада у Долову) и иностранству представљају могућност да локално становништво пласира пољопривредне и занатске производе као аутентичне сувенире са ширег подручја Резервата.

7.2. Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

На подручју Резервата налазе се парцеле у приватној и државној својини. У планском периоду неопходно је усклађивање односа Управљача са свим корисницима непокретности на подручју Резервата, према важећој законској регулативи. Неопходно је испуњење обавеза прописаних Уредбом о заштити СРП „Делиблатска пешчара“, Решењима ПЗЗП и Министарства, Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби, Уговорима о делатностима и Одлуком о накнадама коришћења ЗП СРП „Делиблатска пешчара“ и другим актима у циљу одрживог коришћења целокупног простора.

7.3. Сарадња са невладиним организацијама

Традиционално успешна сарадња Управљача је са: Планинарским друштвом „Јеленак“ (манифестација „У бојама руја“), Домаћинством Војнов (манифестација „У смирај дана“), Планинарско-еколошким клубом „Соко“ (еко кампови), Природњачким друштвом „Геа“ (планинарски сусрети), Discover Serbia, Удружењем грађана „При пут са оцем“ и Планинарским друштвом „Карпати“ (алтернативни мониторинг дела Резервата и планинарски походи на територији Општине Бела Црква), Одредом извиђача „Бели бор“ из Мраморка и Скаутима из Мужље (извиђачки кампови). У планском периоду планирано је да се настави и прошири учешће и других заинтересованих НВО.

7.4. Међународна сарадња

Међународна сарадња ће се одвијати у оквиру Interreg IPA пројекта „Improved fire disaster management and risk prevention in valuable natural or protected areas and reserves across the border - FIREGUARD“ са Румунијом.

Реализација Horizon пројекта CIRROCO завршава се 28.02.2026. год..

7.5. Организовано и професионално удруживање заштићених подручја Србије и других заинтересованих ЗП из окружења

У планском периоду наставиће се сарадња са асоцијацијом Националних паркова и заштићених подручја Србије и паркова Динарида. ПИО „Караш-Нера“ и СРП „Краљевац“ су заштићена подручја која граниче са СРП „Делиблатска пешчара“, тако да су предуслови удруживања могући, уколико се претходно успоставе конкретни односи сарадње у заједничком интересу двају управљача. Рамсарска погранична подручја: Лабудово окно, као део СРП „Делиблатска пешчара“ и РП Делта Нере-Дунав, као део Парка природе „Porcile de fier“ (Ђердап) из Румуније, поседују предуслове за удруживање.

7.6. Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима и др.

Обележавање значајних еколошких акција и догађаја везаних за заштиту природе, делом ће бити обављено у складу са планом ПР службе Предузећа. Управљач планира израду промотивног видео материјала за промоцију СРП „Делиблатска пешчара“.

А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)		Извршилац посла
Финансирање	планирана средства	Изабрани понуђач из процеса ЈН
МЗЖС:	950.000,00 дин.	

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

Специјални резерват природе „Делиблатска пешчара“ сврстава се у I степен угрожености од шумских пожара у Србији. Стога се врши стални мониторинг подручја окуларно и видео надзором. Ватра са контактних пољопривредних површина, током паљења стрњике, може захватити пашњаке и ливаде у облику приземних пожара и прећи на жбуње, а затим у виду високих пожара захватити шуме борова, које уништава у потпуности. У 2026. години планирају се мере противпожарне заштите: одржавања прилазних путева, тањирање противпожарних просека и подизање биолошких појасева. Управљач ће одржавање осматрачница са видео надзором, организовање службе осматрања уз коришћење средстава везе, као и сарадњу са локалним ватрогасним друштвима, полицијом и војском, уз пропагандне активности упућене корисницима Резервата, финансирати из сопствених средстава, која се наводе у плану коришћења шума.

Због негативних утицаја актуелних климатских промена које се испољавају продужењем сушних периода и повећањем температуре, Управљач, а уједно и корисник Резервата, пошумљавање ће прилагодити климатским променама избором аутохтоних врста, ради ублажења промена у екосистемима и њиховог очувања током одрживог коришћења. Управљач ће обезбедити групимично пошумљавање садницама аутохтоних храстова у постојећим шумским одсесима, врстама храста прикладним за то подручје, уз коришћење семена и садног материјала са подручја Делиблатске пешчаре, као и садницама аутохтоних врста беле тополе и липе, са минималном површином по једном групимичном засаду од 5 ари.

У програмском периоду у домену коришћења шума, ШГ „Банат“ као корисник подручја Резервата вршиће одржавање путева (тањирањем и уклањањем дрвенасте вегетације са банкина) и чишћење противпожарних просека (уклањање травне и дрвенасте вегетације, кресивање грана и измештање лако запаљивог дрвног материјала, као и местимично третирање одобреним хемијским средствима) које ће се финансирати из сопствених средстава.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Укупни планирани приходи за реализацију Програма управљања Резерватом за 2026. годину износе 40.316.303,76 динара.

Планирани приходи у 2026. години из сопствених средстава Управљача износе 27.566.303,76 динара, од чега приходи од обављања делатности износе 19.363.356,54 динара, а приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја износе 8.202.947,22 динара.

Планирани приходи у 2026. години из буџета Републике Србије од Министарства заштите животне средине износе 8.350.000,00 динара, Министарства туризма и омалдине износе 1.500.000,00 динара, Покрајинског секретаријаза за урбанизам и заштиту животне средине 400.000,00 динара и општине Ковин 2.500.000,00 динара.

Планирани расходи у 2026. години износе 40.316.303,76 динара.

Приходи остварени по основу Одлуке о накнадама биће искоришћени за заштиту, развој и унапређење заштићеног подручја, односно за спровођење плана и програма управљања.

Уколико се не остваре приходи од суфинансирања надлежног, као и приходи по основу Одлуке о накнадама, у планираном износу, реализација Програма управљања за 2026. годину финансираће се од прихода оствареног основном делатношћу корисника који је уједно и Управљач овог заштићеног подручја.

Заступник огранка ШГ „Банат“ Панчево

Иван Тешић, дипл.екон.